

BÀI PHÁT BIỂU CỦA NHÓM CÔNG TÁC QUẢN TRỊ & LIÊM CHÍNH

Chuẩn bị bởi

Nhóm Công tác Quản trị & Liêm chính

Diễn đàn Doanh nghiệp Việt Nam

Nhóm Công tác Quản trị & Liêm chính (NCTQTLC) trong năm qua đã có một năm bận rộn. Chúng tôi đã phối hợp hoạt động hiệu quả với Tổ chức Hướng tới Minh bạch và Trung tâm Nghiên cứu Quản lý Xã hội (CENSOGOR) trong một dự án nghiên cứu về hiện trạng các hành vi rủi ro cao trong hoạt động kinh doanh mà nhà đầu tư gặp phải ở Việt Nam, và sau đó tổ chức 2 hội thảo chia sẻ kết quả cũng như thảo luận về nội dung của nghiên cứu trên với các cơ quan nhà nước và các bên liên quan khác. Kết quả nghiên cứu cho thấy rủi ro tham nhũng dù vẫn là một trở lực ngày càng tăng đối với nhà đầu tư khi làm ăn tại Việt Nam, nhưng cũng có ngày càng nhiều doanh nghiệp đầu tư vào công tác đào tạo, xây dựng quy tắc ứng xử theo tập quán tối ưu, và đặc biệt là vào nhiệm vụ giám sát, thực thi quy định. Qua đó có thể thấy một quan điểm đang ngày càng trở nên phổ biến là môi trường kinh doanh trong sạch không chỉ ‘tốt’ mà còn có ý nghĩa kinh tế tích cực. Nhiều đối tượng tham gia nghiên cứu nhất trí rằng mọi chi phí có thể phát sinh trong ngắn hạn liên quan đến việc giữ gìn sự liêm chính trong kinh doanh trên thực tế sẽ nhỏ hơn nhiều so với những lợi ích đem lại cho doanh nghiệp về lâu dài. Liêm chính và uy tín đang ngày càng trở thành những yếu tố quan trọng trong quá trình hội nhập, cạnh tranh toàn cầu.

Theo đó, NCTQTLC một lần nữa kêu gọi Chính phủ đẩy nhanh tiến độ hoàn thiện Bộ luật Hình sự sửa đổi, bổ sung vào đó những khái niệm trước đây đã có quy định hành vi hối lộ liên quan đến các tổ chức, cá nhân ngoài nhà nước là một tội hình sự. Cùng với giám sát, thực thi, nội dung này sẽ là một thông điệp mạnh mẽ, đưa Việt Nam lên ngang tầm với phần lớn các nước láng giềng trong khu vực và các nước OECD. Về cơ bản, mục tiêu đặt ra là cải thiện năng lực cạnh tranh của nền kinh tế tư nhân Việt Nam, đặc biệt là các doanh nghiệp vừa và nhỏ vốn cần có và xứng đáng có được một sân chơi bình đẳng để có thể thành công.

Về phần mình, NCTQTLC sẽ tiếp tục hợp tác với các đối tác để xây dựng các công cụ, tập quán tối ưu cho doanh nghiệp để sử dụng vào công tác quản trị rủi ro tại Việt Nam cũng như sẽ tận dụng mọi cơ hội để phối hợp với Chính phủ hỗ trợ các sáng kiến chống tham nhũng và tăng cường sự liêm chính trong kinh doanh.

Một yếu tố quan trọng nữa đối với việc tạo lập sân chơi bình đẳng là phải có môi trường quản trị doanh nghiệp mạnh. Quản trị doanh nghiệp là khái niệm thường gắn với các doanh nghiệp lớn, doanh nghiệp nhà nước, nhưng các doanh nghiệp vừa và nhỏ cũng như nhà đầu tư của những doanh nghiệp này cũng sẽ có lợi. Quản trị doanh nghiệp mạnh có lợi cho doanh nghiệp, các bên liên quan của doanh nghiệp và cả nền kinh tế nói chung. Lợi ích có thể kể đến là bảo đảm mức độ minh bạch, hiệu quả cao, khả năng thu hút được đội ngũ quản lý vững mạnh, giảm bớt tham nhũng, nâng cao khả năng tạo lợi nhuận bền vững.

Liêm chính trong kinh doanh cùng với quản trị doanh nghiệp mạnh là hai yếu tố trụ cột giúp Việt Nam nâng cao uy tín, thu hút đầu tư nước ngoài từ những đối tác quan tâm đến sự bền vững dài hạn chứ không chỉ muốn thu lợi nhanh chóng mà bỏ mặc lợi ích chung.

Theo đó, NCTQTLC sẽ tham gia với tư cách thành viên của Ban cố vấn Quốc gia về Quản trị doanh nghiệp trong khuôn khổ Sáng kiến Quản trị Doanh nghiệp Việt Nam. Đồng chủ trì Ban cố vấn này là Ủy ban Chứng khoán Nhà nước và Tổ chức Tài chính Quốc tế. Ban có một số mục tiêu ngắn hạn như xây dựng Quy chế Quản trị doanh nghiệp cho các công ty niêm yết. Ban cũng sẽ phối hợp với chương trình Thẻ điểm Quản trị Công ty khối ASEAN của ADB nhằm đánh giá, nâng cao các tiêu chuẩn về quản trị doanh nghiệp của Việt Nam.

Tuy nhiên, ta không thể tiếp cận vấn đề liêm chính trong kinh doanh và quản trị doanh nghiệp một cách riêng rẽ. Hai vấn đề này phải được xem xét trong một chỉnh thể, có sự liên hệ lẫn nhau, cũng như với các giải pháp chính sách, pháp luật khác. Chẳng hạn, NCTQTLC ủng hộ cả quan điểm về chính thức đẩy nhanh tiến độ thủ tục hành chính, như bằng cách quy định tăng mức phí dịch vụ công để đổi lại được bảo đảm có thời hạn xử lý thủ tục cụ thể, được nhận biên lai hợp lệ, cũng như quy định tăng mức phạt để có hiệu quả thực tế đối với các trường hợp vi phạm quy định, nhất là những vi phạm ảnh hưởng đến vấn đề minh bạch, liêm chính khi đưa tiền lót tay. Có một số trường hợp mà mức phạt còn quá thấp nên không có hiệu quả răn đe mà chúng tôi đề nghị Chính phủ khẩn trương xem xét.

Ví dụ, Nghị định 108/2013 quy định mức phạt tiền tối đa chỉ là 100 triệu VND đối với vi phạm quy định về quản trị doanh nghiệp của thành viên ban giám đốc, hội đồng quản trị của doanh nghiệp nhà nước. Mức phạt này là quá thấp nên không phải là hình phạt hợp lý đối với những vi phạm nghiêm trọng, vì thế cần nâng mức phạt này. Rà soát lại những quy định về mức phạt như trên sẽ giúp Chính phủ đạt được các mục tiêu luật pháp, chính sách, cũng như tạo nguồn thu hợp lý cho phía nhà nước.

Ngoài ra, hạn chế sử dụng tiền mặt trong giao dịch cũng sẽ góp phần phòng chống tham nhũng. Hiện nay tuy đã có các luật định về hạn chế cơ quan nhà nước, doanh nghiệp có vốn nhà nước sử dụng tiền mặt trong giao dịch, nhưng vẫn chưa có quy định tương ứng đối với việc nhận tiền mặt. Chúng tôi đề nghị sửa đổi các quy định trên, đồng thời cũng ban hành quy định cấm toàn bộ việc sử dụng tiền mặt trong giao dịch nếu vượt quá một mức ngưỡng cụ thể.

Sau cùng, NCTQTLC đề nghị Chính phủ đẩy nhanh quá trình chuẩn hóa Chế độ Kế toán Việt Nam với Tiêu chuẩn báo cáo tài chính quốc tế. Đồng thời, chúng tôi cũng kêu gọi Chính phủ mở rộng diện áp dụng đối với các doanh nghiệp phải thực hiện quy định về báo cáo và kiểm toán bắt buộc theo Chế độ Kiểm toán Việt Nam. Hiện nay, chỉ các công ty niêm yết, doanh nghiệp có vốn nhà nước và doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài là thuộc diện có nghĩa vụ thực hiện kiểm toán độc lập bắt buộc, trong khi ngay những hoạt động kiểm toán này cũng thường được coi như một cách để thu lợi bất chính. Quy định hiện đang đặt hàng trăm nghìn doanh nghiệp tư nhân, hộ kinh doanh nằm ngoài phạm vi giám sát hiệu quả về hạch toán, kế toán, và vì thế còn bỏ ngỏ những đối tượng này về vấn đề gian lận, báo cáo không. Hậu quả là thiệt hại cho cả ngân sách nhà nước do không thu được những khoản đáng phải thu, cũng như những doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài chịu bất lợi trong cạnh tranh với những doanh nghiệp trong nước do những đối tượng này không phải chịu sự giám sát, kiểm soát ở cùng mức độ.

NCTQTLC đề nghị hoàn thiện quy định về kiểm toán độc lập bắt buộc đối với doanh nghiệp tư nhân theo tiêu chuẩn quốc tế, theo đó không chỉ chú ý đến quốc tịch của chủ sở hữu mà cả quy mô tổng tài sản hay doanh thu của tổ chức. Thay đổi như vậy sẽ giúp ta xử lý được tình trạng mất cân đối hiện nay giữa các tổ chức, doanh nghiệp cạnh tranh trên thị trường, nâng cao hiệu quả thị trường, đồng thời tăng thu cho ngân sách mà không tạo thêm gánh nặng cho các doanh nghiệp mới hay doanh nghiệp nhỏ.

Chúng tôi rất mong được tiếp tục hợp tác với cả phía Chính phủ lẫn khối kinh tế tư nhân để nâng cao chất lượng quản trị, liêm chính trong môi trường kinh doanh của Việt Nam.